“Život u paradoksu“

Tatjana Ilić

Galerija Grafički kolektiv

Beograd

5 – 20. februar 2026.

Umetničko stvaralaštvo Tatjane Ilić od devedesetih godina odvija se u znaku smelog, lucidnog i beskompromisnog autorskog koncepta čiji izraz je artikulisan prevashodno u mediju performansa. Inicijalan i ključan momenat u trasiranju opusa umetnice bile su postdiplomske studije na akademiji u Diseldorfu u klasi Janisa Kunelisa. Nezaobilazni podaci iz umetničke biografije -titula majstora u Kunelisovoj klasi (jedina umetnica sa balkanskog prostora koja je nosilac ovog priznanja), zapaženi samostalni projekti i učešće na relevantnim grupnim izložbama, pozicioniranje u strukturi Analitičkog pregleda svetskog performansa (izdanje Evropskog instituta za performans u Esenu) - predstavljaju značajne punktove u formiranju i sagledavanju autentičke umetničke prakse Tatjane Ilić koja je u lokalnim i internacionalnim okvirima prepoznata i vrednovana u domenu egzistencijalističkog diskursa. Prepoznatljiv kritički pristup umetnice u promišljanju fundamentalnih premisa egzistencije iz pozicije *aktivne margine* zasniva se na osvetljavanju brojnih paradoksa u odnosu apsolutnih kategorija i dominantnih društvenih matrica i imperativa, uključujući i samu umetnost kao integralan segment sveukupnog dinamičnog sistema delovanja i /ili postojanja.

Izložba u Grafičkom kolektivu potvrđuje kontinuitet umetničke prakse Tatjane Ilić nadovezujući se na problemska uporišta, elemente akcije i stvaralačkog postupka predstavljene 2007. godine u okviru postavke „Pticu nosim zbog umetničkog rada“ u nekadašnjem prostoru ove galerije na Obilićevom vencu. Ptica – zeba, zajednički imenilac oba projekta, u funkciji je materijalno-telesnog aktera performansa i semantičkog nosioca ideje slobode, odnosno života, „njen živi i krilati aksiom“ pisao je umetnik Ilija Šoškić.[1] Naime, u projektu realizovanom pre skoro dvadeset godina, zeba je postala predmet sporne situacije prilikom carinske procedure. Sloboda kretanja, imanentna kategoriji slobodne egzistencije, ovim akcionim performansom rezultirala je demistifikacijom apsurda strukturiranog birokratskom mrežom barijera. U sličnom ključu aktuelna izložba dotiče simptome i neuralgične tačke administrativno-kapitalistički ustrojene realnosti u kojoj se postojanje, levitirajući između banalnog konzumerizma i intencionalno generisane pandemije straha, neretko meri i definiše pojmovima artikla, količine, stanja, asortimana (predmeta, kao i živih bića), provere, zaštite, kontrole, bezbednosti... Novi sistemi kontrole vešto instrumentalizovani unutar mehanizama društveno-političke moći, deo su postindustrijskog modela kapitalizma koji po Feliksu Gatariju „sve više teži da žarišta svoje moći pomeri sa struktura proizvodnje dobara i usluga prema strukturama koje proizvode znakove, sintakse i subjektivnosti“.[2]

Tokom performansa izvođenog pred publikom u kamernom prostoru Tatjana Ilić je postavljala zebu u usta a potom lice prekrivala maskom iz serijski proizvedenog kompleta obeleženog nazivom „LIČNI KOMPLET za zaštitu građana pod maskom MC.1“. Crteži nastali pre performansa i fotografije same akcije funkcionišu u svojstvu umetničko-dokumentarnog traga, kao sastavni segment vizuelno-predmetne materijalizacije performansa. Ovi radovi mapiraju ključne tačke prostorno-vremenski ograničene telesne i energetske sublimacije u čijem problemskom fokusu je život, a posredstvom odabranog umetničkog postupka umetnica promišlja i vizualizuje filozofsku tezu o životu kao autentičnom bivstvovanju koje

1 Ilija Šoškić, iz predgovora u katalogu izložbe Tatjane Ilić “Pticu nosim zbog umetničkog rada. Dokument akcionog performansa aktivne margine”, Grafički kolektiv, Beograd, 2007.

2 Feliks Gatari, *Tri ekologije*, FMK, Beograd, 2021, 24.

stoji nasuprot svakodnevnosti bivanja. Ostvarujući se na granici između kontrolisanog postupka i slučaja, performans otvara prostor za kritičke poglede na život u savremenim sistemima kontrole i njihovim brojnim paradoksima: nametnuta forma potrebe za ličnom zaštitom, eskapizam i uzroci/posledice participativnosti u sferi kolektivne akcije i odgovornosti, mogućnost slobodnog bivstvovanja u prostorno omeđenim uslovima života/disanja, zaštita usled ekološke kataklizme sredstvima koja i sama konsekventno postaju akumuliranim elementom ekocida. Zeba je lišena kulturološkog bremena i simboličko-ideoloških implikacija u vizuelnim konstruktima moći i kao takva deluje poput označitelja života, pa i same umetnosti. Sa pravom se može reći da umetnost isto koliko i život, sagledani u kontekstu savremenih neretko marginalizovanih pozicija, dele sudbinu homo sacer-a koji je po Đorđo Agambenu figura svetačke aure i izgnanik, uzvišeni i žrtva za čije ubistvo niko nije dužan da odgovara.[3]

Shvatajući umetnost kao ličnu potrebu i misiju u posredovanju između materijalnog i metafizičkog, Tatjana Ilić svoje koncepte komunicira telesnim govorom koji je jasan i direktan bez banalnih simplifikacija, poetičan i ritualan ali neobavijen mistifikacijom. Ona nastoji da deluje izvan zone dnevno-političkog, pa čak i istorijskog i civilizacijskog diskursa, a kritika društvene realnosti za nju može biti tek pretekst za poniranje u suštinu onih kategorija koje ta realnost čini nestabilnim. Umetnički iskaz Tatjane Ilić je lakonska misao filozofa sročena u formi vizuelne poeme o životu koja osvetljava ambis paradoksa između izvorne ontološke dimenzije egzistencije i njenih savremenih liminalnih pozicija.

Miroslav Sapundžić,
istoričar umetnosti

3 Đorđo Agamben, *HOMO SACER – Suverena moć i goli život*, Karpos, Loznica, 2018, 83-85.

Tatjana Ilić (1966, Beograd), diplomirala je 1995. na Fakultetu likovnih umetnosti u Beogradu. Potom nastavlja studije u klasi Jannisa Kounellisa na Akademiji umetnosti u Diseldorfu gde je 1997. proglašena majstorom. Doktorirala 2012. sa tezom „Performativna slika u foto-termovizijskom performansu“ na Fakultetu likovnih umetnosti u Beogradu. Od 2003. članica je Internacionalnog umetničkog gremijuma (IKG). Izlagala je na mnogim izložbama u zemlji i inostranstvu (Nemačka, Italija, Poljska, Češka, Estonija, Grčka, Španija, Luksemburg, Austrija) uključujući prateću izložbu 50. Bijenala u Veneciji. Njen rad je predstavljan u Analitičkom pregledu primera svetskog umetničkog performansima u izdanju Evropskog instituta za performans. Radovi Tatjane Ilić nalaze u mnogim privatnim i javnim kolekcijama. Od 1993. član je ULUS-a.

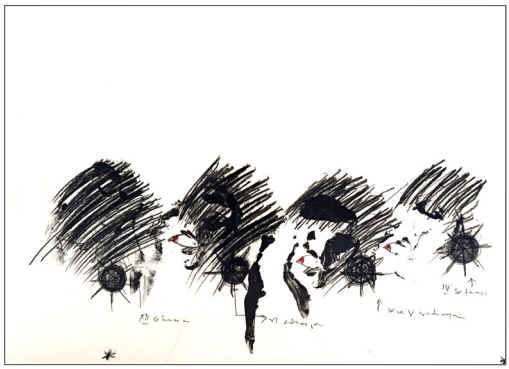

Izdavač: Grafički kolektiv, Dragoslava Jovanovića 11, Beograd
Tel: (+381)3285.923
E-mail: grafick@eunet.rs; www.grafickikolektiv.org
Urednik: Ljiljana Ćinkul
Upravni odbor: Jelena Jocić, Vladislav Ivanović, Zoran Naskovski, Vladimir Milanović i Ljiljana Ćinkul
Štampa: Xeikon Printing Centar
Tiraž: 100